

Bolanders bäck

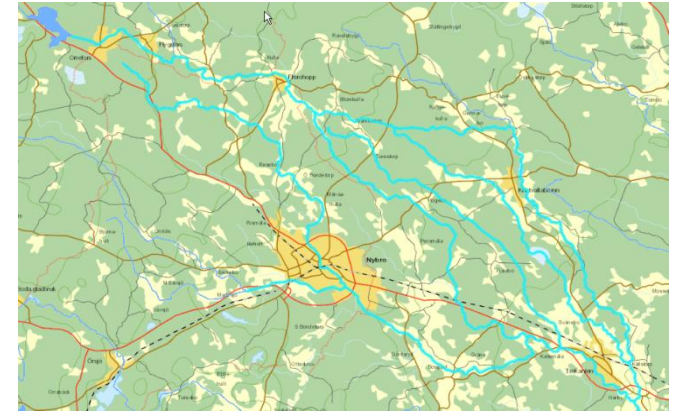

Ljungbyån har en uppsjö av biflöden, som går kors och tvärs över det flacka landskapet och tillslut bildar de den egentliga Ljungbyån. Ljungbyåns biflöde Bolanders bäck börjar i de sankta markerna sydost om Orrefors och benämns så hela vägen ner till Pukeberg där den går samman med Lindåsabäcken och bildar S:t Sigfridsån. Norr om Bolanders bäck i Orrefors rinner ett större biflöde från Orranäsasjön, Barkabäcken (Vapenbäckensån), och övergår sedan i Västrakullabäcken som rinner förbi bl.a. Flerohopp. Dessa två biflöden, Västrakullabäcken och Bolanders bäck, samt ytterligare några biflöden rinner samman väster om Trekanten och bildar Smedstorpsån och senare den egentliga Ljungbyån.

Ljungbyåns Vattenråd

Avrinningsområdet

Ljungbyån har sitt källområde i de västra delarna av Nybro kommun och i Kalmarsund ca 7 km söder om Kalmar. Avrinningsområdet omfattar ca 756 km², och är till större delen beläget i Nybro och Kalmar kommuner, men mindre delar återfinns i Emmaboda, Lessebo och Uppvidinge kommuner. Den största sjön, Orranäsasjön, (123 ha), ligger uppströms Orrefors. Sankt Sigfridsån är det största biflödet som vid sammanflödet med huvudfåran, nedströms Trekanten, avvattnar 279 km². Ljungbyån rinner genom en mycket jämn moränplåtå med ytterligt små höjdskillnader. Ljungbyån mellan Flerohopp och Trekanten kännetecknas både i stor och i liten skala av ett synnerligen välutbildat system av bifurkationer (vattendrag med delat lopp). Huvudfåran bildar två skilda strömmar. I det storskaliga mönstret ingår även de båda mycket små vattendragen Kölebäcken och Äspebäcken, av vilka den senare på nytt delas efter halva sitt lopp. Av de tre bäckarna mynnar två i Sankt Sigfridsån och en i den egentliga Ljungbyån. Hela förloppet är anmärkningsvärt och visar hur vattnet betar sig då det rinner genom en extremt flack terräng. Översilningsmader och sumpskogsmarker med barr-, bland och lövskogar följer omväxlande ån. Berggrunden består av sura Småland-Värmlandsgraniter och vulkaniska bergarter med låg vittringsbenägenhet. Sur nederbörd som tränger ned i marken kommer därför inte att neutraliseras i någon större utsträckning. Endast på ett fåtal platser förekommer lokala grönstensområden.

Ljungbyåns avrinningsområde är ett extremt sjöfattigt (< 1 %) vattensystem. Sjöarna är grunda och har mycket korta vattenomsättningstider, i medeltal ca 1-2 månader, samt är belägna i de övre delarna av avrinningsområdet. Stora arealer är dikade och har relativt höga färgtal. Ljungbyåns meandrande lopp med förekomsten av bifurkationer medför att avrinningsområdet har en speciell karaktär samtidigt som det är relativt komplicerat att finna en lämplig kalkningsstrategi. Omgivande mark har lättgenomsläppliga jordar, vilket medför att kraftig nederbörd och snösmältning ger snabba förändringar i vattenkvalitet. Det är i synnerhet i den övre delen av vattensystemet som det är svårt att undvika episodförsurning vid höga vattenflöden. Innan kalkning i åtgärdsområdet påbörjades uppmättes pH 4,5 i Långegöl, 4,9 i Orranäsasjön, 4,7 i Derasjö och ca 5 i Ljungbyån. Orranäsasjön började kalkas tidigt 1970-tal med hjälp av spark och släde på isen. Derasjö har kalkats årligen sedan 1976. Det var fiskevårdsföreningar som ansvarade för åtgärder. Under perioden 2000-2007 har

kalkning skett inom två åtgärdsområden i Kronobergs län; Stora Kättlagöl och Gillbonderydsjön. Sedan 1985 har Nybro kommun kalkat i en sjö, Långegöl och på fyra våtmarksytor, (två vid Vapenbäckån och två uppströms Derasjö) samt med två doseraranläggningar, Derasjö och Hälleberga.

Naturvärden

I anslutning till Sankt Sigfridsån finns flera fina odlingsmarker och invid ån finns fodermarker som består av öppna hagmarker med hävdgynnade arter och blandlövhagar med mycket ek och en. Delar av Ljungbyån är av riksintresse för naturvärden. En av de mest värdefulla delarna av Ljungbyån utgör sträckan öster och väster om Markustorp. Här finns ett småskaligt bifurkationssystem där ett nätverk av åfåror med tillhörande lövsumpskog bildats. I området finns två vattenrelaterade Natura 2000 områden. Sträckan mellan Harby kvarn och åmynningen hyser en reproducerande havsöringspopulation.

C. Bollner/azote.se

Nedre delarna av Sankt Sigfridsån har stora potentialer som lek och uppväxtområde för havsvandrande fisk.

Ljungbyån-Gunnaboån med sin lummighet, sina säregna växtsamhällen och sina bifurkationer samt sin mycket stora skillnad i vattenföring

under året är i hög grad typisk för de år, som från sydsvenska höglandet söker sig ut mot Kalmarsund. Inom vattensystemet förekommer också gädda, abborre, mört, braxen, sik, sarv, sutare, ål och signalkräfta. Andra fiskar som förekommer är elritsa och stensimpa. Av övrig fauna finns det storspov, häger, fiskgjuse och rörhöna. Vid utterinventeringen 2008 påträffades ingen utterspillning inom Ljungbyåns vattensystem men den har tidigare funnits i området. Dock påträffades spillning 2009 i Lindåsabäcken nära Riddaretorp.

Römhöna

Ekologisk och kemisk status

Ekologiskt klassificerad som måttlig. Bottenfaunan undersöks årligen i Ljungbyån i enlighet med "Recipientkontrollprogram inom Ljungbyåns avrinningsområde" som fastställdes av Länsstyrelsen i Kalmar län 2004-06-01. Följande lokaler ingår: Orranäsasjön, litoral, Ljungbyån vid Riveberg, Källstorp respektive Stora

Binga samt Sankt Sigfridsån vid Kvarnfors. Vid den senaste undersökningen 2008 bedömdes förhållandena vara nära det neutrala på samtliga lokaler. Riktigt känsliga sländarter samt försurningskänsliga grupper förekom på samtliga lokaler. På lokal 11 Ljungbyån (Källstorp) bedömdes bottenfaunan ha höga naturvärden och på lokal 13 Ljungbyån (Stora Binga), 56 S:t Sigfridsån (Kvarnfors) bedömdes bottenfaunan ha mycket höga naturvärden. Ovanliga arter påträffades på samtliga av dessa lokaler. I Källstorp var artantalet och värdet på Diversitetsindex högt, och vid Stora Binga och Kvarnfors var dessa värden mycket höga. Totalt påträffades sex arter som bedöms vara ovanliga i södra Sverige. Dessa var igeln *Erpobdella lineata*, nattsländorna *Brachycentrus subnubilus*, *Goera pilosa* och *Psychomyia pusilla*, skinnbaggen *Aphelocheirus aestivalis* och fåborstmasken *Propappus volki*.

Klassificering kemiskt: uppnår ej god status. Klassificering kemisk (ej kvicksilver): God status. I EG:s ramdirektiv för vatten anges gränsvärdet, det vill säga den tillåtna halten, för kvicksilver i biota till 20 mikrogram per kilogram (ug/kg). I Sverige i dag överstiger kvicksilver gränsvärdet i alla ytvattenförekomster pga. lång tids utsläpp och det kommer ta lång tid innan vi ser förändringar trots vidtagna åtgärder.

NYBRO KOMMUN